

Vergaderjaar 2003–2004

28 829

Parlementair Contactplan 2003

Nr. 6

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2003

Bij deze informeer ik u over de uitkomsten van het overleg van 30 september met een delegatie van de Antilliaanse regering. Voorts treft u aan een reactie op het gestelde in de Slotverklaring van de Contactplanbijeenkomst van september 2003.

In de brief van 27 augustus jl. (bijlage) vroeg de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken aandacht voor de informatievoorziening aan de commissie in de vorm van een rapportage. De commissie wil met een hogere regelmaat dan thans het geval is worden geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen op de Nederlandse Antillen en Aruba. De commissie denkt daarbij aan de volgende thema's: overheidsfinanciën, de integratie van Antilliaanse jongeren in Nederland, rechtshandhaving, kustwacht, bestuursstructuur en armoedebestrijding. In verband met het geplande algemeen overleg op 23 oktober as. inzake de uitkomsten van het Parlementair Contactplan ontvangt u hierbij nadere informatie over de genoemde thema's. In mijn reactie op de Slotverklaring en in het geven van informatie over de genoemde thema's houd ik tevens rekening met de uitkomsten van de begrotingsbehandeling van Hoofdstuk IV op 7 en 9 oktober jl.

Ik ben voornemens van 28 oktober tot 4 november a.s. een werkbezoek te brengen aan de Nederlandse Antillen en Aruba. Zoals u gewoon bent zal ik na terugkomst schriftelijk verslag doen van die reis. In dat verslag zal ik wederom de stand van zaken van de door de vaste commissie gevraagde thema's geven.

1. Overleg met delegatie Antilliaanse regering

Op 30 september jl. heb ik gesproken met minister Cova van Economische Zaken en tevens vice-premier, minister De Lannooy van Financiën en staatssecretaris Blackman van Financiën, belast met het Solidariteitsfonds. In dit gesprek zijn zaken aan de orde gekomen die u ook in de Contactplanbijeenkomst heeft besproken. Er zijn nadere afspraken

gemaakt over de instelling van de werkgroep Bestuurlijke en Financiële Verhoudingen en de werkgroep Europese Unie. De eerste werkgroep zal een inventarisatie uitvoeren van de gewenste veranderingen in de bestuurlijke verhoudingen binnen de Nederlandse Antillen. Vervolgens analyseert de werkgroep hoe de bestuurlijke verhoudingen, dat wil zeggen de taakverdeling tussen Land, eilandgebieden en het Koninkrijk, zou moeten worden gewijzigd om deze gewenste veranderingen door te kunnen voeren. De werkgroep zal bestaan uit vertegenwoordigers van het Land, de eilandgebieden en Nederland en komt begin 2004 met haar adviezen. De werkgroep Europese Unie wordt op korte termijn ingesteld door de Ministerraad van het Koninkrijk en bestaat uit deskundigen die door de drie landen van het Koninkrijk worden aangewezen. Er wordt een inventarisatie uitgevoerd van de opties die de Nederlandse Antillen en Aruba hebben met betrekking tot hun relatie met de Europese Unie en de gevolgen van een mogelijke verandering in de status ten opzichte van de Europese Unie. In het gesprek is ook de onderbesteding aan de orde geweest. Daarbij heb ik de inzet verwoord geld van de onderbesteding in te zetten voor de armoedebestrijding. Voorwaarde daarbij is wel dat een analyse wordt uitgevoerd hoe de armoede op de Nederlandse Antillen structureel kan worden aangepakt. Minister Cova heeft hiermee ingestemd en wil behalve de Wereldbank ook de United Nations Development Program hierbij betrekken.

2. Reactie op het gestelde in de Slotverklaring van de Contactplan-bijeenkomst van september 2003

Controle op drugsinvoer in de drie landen van het Koninkrijk

Tijdens het in september jl. gehouden tripartiete overleg tussen de ministers van Justitie van de drie landen en mij, is vanzelfsprekend gesproken over de voortzetting van de aanpak van de drugssmokkel tussen de landen. De drie landen hebben het belang van de bestrijding van drugssmokkel onderstreept. Thans wordt door de Minister van Justitie de vijfde voortgangsrapportage drugssmokkel Schiphol voorbereid. Deze zal binnenkort aan u worden aangeboden. Voor nadere informatie over de aanpak van de drugssmokkel verwijs ik u gaarne daarnaar.

50 jaar Statuut; staatkundige aangelegenheden

Ik heb kennisgenomen van het verslag van de inleiding van prof. mr. E.H.B. Hirsch Ballin over staatkundige aangelegenheden. Zonder dat ik bij deze gelegenheid op alle onderwerpen die hij heeft genoemd in ga, acht ik het van belang op te merken dat ik het uitgangspunt van prof. Hirsch Ballin deel dat voor verbetering van de werking van het Koninkrijksverband allereerst moet worden gekeken naar de mogelijkheden die het Statuut op dit moment al biedt.

Of een nieuwe relatie van de Nederlandse Antillen en Aruba met de Europese Unie zou nopen tot wijziging van het Statuut, zal nader moeten worden onderzocht door de werkgroep Europese Unie die zich over dit onderwerp zal buigen en waarover u in par. 1 en hieronder nader wordt geïnformeerd. Ik acht het van belang dat zeker wordt gesteld dat de besluitvormingsprocedures binnen het Koninkrijk op een eventuele nieuwe relatie met de Europese Unie worden toegesneden. Daarnaast moet de goede uitvoering van Europese regelgeving verzekerd zijn. Wat betreft de rechtshandhaving wordt in het verslag vermeld dat de delegaties van oordeel zijn dat de ontwikkeling van de internationale criminaliteit en het terrorisme de noodzaak met zich brengt de rechtshandhaving in koninkrijksverband nader te bezien. Zoals ik uw Kamer op 9 oktober naar aanleiding van de motie Leerdam tijdens de behandeling van de begroting Koninkrijksrelaties reeds heb medegedeeld, zal ik mij

inzetten voor een intensivering en structurering van de samenwerking tussen de landen op het gebied van de rechtshandhaving. De programma's rechtshandhaving zullen hiervoor de basis zijn. Het moge duidelijk zijn dat het Statuut de basis vormt voor de samenwerking tussen de drie landen van het Koninkrijk op het gebied van rechtshandhaving. In het kader van de besprekingen naar aanleiding van het 50 jarig bestaan van het Statuut zal de gemengde evaluatiecommissie Statuut mede bezien hoe een vernieuwde geïntensiveerde samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk vorm dient te worden gegeven, rekening houdend met de gewijzigde situatie in het rechtshandhavingdossier sinds 1954.

Met betrekking tot de vernieuwing van de staatkundige betrekkingen binnen het verband van de Nederlandse Antillen hecht ik aan de spoedige totstandkoming van de werkgroep Bestuurlijke en Financiële Verhoudingen. Aan de hand van de resultaten van deze werkgroep kan worden beoordeeld welke stappen op korte termijn kunnen worden gezet om de bestuurlijke en financiële problemen van de Nederlandse Antillen op te lossen. Een conferentie tussen Land, eilandgebieden en Nederland acht ik daarom op dit moment niet opportuun.

Mogelijke toekomstige verhoudingen tussen de Nederlandse Antillen en Aruba en de Europese Unie (EU)

Tijdens de door het Contactplan gevoerde discussie over de mogelijke relatie van de Nederlandse Antillen en Aruba met de EU bleek dat er nog veel vragen zijn. De openstaande vragen ten aanzien van de gewenste relatie zullen beantwoord worden door de op korte termijn in te stellen werkgroep EU. Deze werkgroep zal alle voor- en nadelen van de mogelijke relaties tussen de landen en de EU in kaart brengen, evenals de benodigde procedures die gevolgd zouden moeten worden om de verschillende opties te realiseren. De werkgroep kan ook gebruik maken van de resultaten van de onderzoeken die reeds op (deel)terreinen in de verschillende landen zijn uitgevoerd. Ik voer op dit moment overleg met de Nederlandse Antillen en Aruba over de invulling van de werkgroep. De werkgroep zal bestaan uit twee deskundigen per land. Het rapport van de werkgroep is voorzien in de eerste helft van volgend jaar. Daarna kan besluitvorming over de gewenste status plaatsvinden binnen het Koninkrijk. Met u ben ik van mening dat de vraag naar de gewenste status moet worden geplaatst in het brede perspectief van een keuze voor de toekomst, en niet slechts een juridische of economische kwestie is.

Met betrekking tot de standpuntbepaling voor de Inter-Gouvernementele Conferentie (IGC) is met de Nederlandse Antillen en Aruba afgesproken dat hun vertegenwoordigers zijn uitgenodigd voor deelname aan het interdepartementaal overleg en de bijeenkomsten van de coördinatiecommissie wanneer de IGC staat geagendeerd. Indien tijdens de IGC al duidelijkheid ontstaat over de wens tot wijziging van status van (één van) beide landen in de EU, kan op basis hiervan een overeenkomstig standpunt worden ingenomen door Nederland in de IGC. Voorlopig ga ik er echter van uit dat de inventarisatie en standpuntbepaling niet voor het einde van de IGC zal zijn afgerond. Dit sluit de mogelijkheid niet uit om tijdens de IGC de optie voor een wijziging in status anders dan bij verdragswijziging open te houden indien de mogelijkheid daartoe zich voordoet.

In de discussie werd gerefereerd aan eventuele consequenties voor het Statuut. Op dit thema zal eveneens ingegaan worden door de werkgroep. Indien de Nederlandse Antillen of Aruba voor een ultraperifere status zouden kiezen biedt het Statuut, volgens de Voorlichting van de Raad van State van het Koninkrijk, die ik u separaat toezond, voorzieningen bij even-

tuele implementatiegebreken. Regelingen en besluiten van de landen, die in strijd zijn met EU-recht zouden door de Koninkrijksregering op grond van artikel 50 kunnen worden geschorst en vernietigd. Artikel 51 biedt de mogelijkheid om aanvullende regelingen te treffen. Volgens de Raad van State zouden de drie landen van het Koninkrijk ook kunnen instemmen met een rijkswet waarin het mogelijk wordt gemaakt (tijdelijke) voorzieningen te treffen, indien de implementatie door een van de landen tekortschiet. Het huidige Statuut biedt dus al enkele instrumenten, zeker als de bereidheid bestaat het Statuut in een gewijzigde context opnieuw te interpreteren. De vraag is echter of deze instrumenten voldoende zijn. Is er bijvoorbeeld een sluitende regeling mogelijk voor het verhalen van boetes die het Koninkrijk worden opgelegd in geval de Nederlandse Antillen of Aruba het EU-recht zouden schenden? Wat zijn de gevolgen voor de bestuurbaarheid van het Koninkrijk bij integratie van de Nederlandse Antillen en Aruba in de EU? Kan het Koninkrijk op basis van de besluitvormingsprocedures die thans geregeld zijn in het Statuut, snel en adequaat reageren op de vele EU-voorstellen die wekelijks op ons afkomen? Ik acht het gewenst dat deze vragen worden beantwoord in de genoemde werkgroep.

Financiële en economische aangelegenheden: Solidariteitsfonds

In het algemeen kan ik mij verenigen met de adviezen van de Commissie van advies over het Solidariteitsfonds en is het nu zaak direct aan de slag te gaan om de adviezen te implementeren. De commissie Havermans heeft deze taak aan de regering van de Nederlandse Antillen opgedragen. Indien gewenst, ben ik bereid daarin te ondersteunen. Wat de achterstands-projecten betreft, ben ik van mening dat deze gefinancierd moeten worden met de bestaande programma's. De Antilliaanse delegatie heeft te kennen gegeven over de voeding van het fonds te willen spreken. Daartoe ben ik bereid indien er aanzienlijke vorderingen worden gemaakt in de implementatie van de adviezen van de commissie Havermans. In aansluiting op het advies van de commissie Havermans heeft de Nederlandse regering als voorwaarde voor het geven van financiële ondersteuning bij de oplossing van de schuldenproblematiek gesteld dat er een saneringsplan aan ten grondslag moet liggen. Een structurele aanpak is noodzakelijk.

Onderbesteding financiële middelen in het kader van ontwikkelings samenwerking

Tijdens de begrotingsbehandeling is steun gegeven aan mijn gedachte om onderbesteding in te zetten voor armoedebestrijding. Van het verstrekken van middelen voor schuldsanering, zoals door de Antilliaanse delegatie tijdens de contactplanbijeenkomst geopperd, kan pas sprake zijn indien de Antilliaanse regering daadwerkelijk heeft laten blijken dat zij haar verantwoordelijkheid neemt en de openbare financiën op orde brengt.

De oorzaken voor onderbesteding zijn in mijn opvatting gelegen in de geringe absorptiecapaciteit van de Nederlandse Antillen. Er is een gebrek aan solide projectvoorstellen. Voorstellen moeten voldoen aan de internationaal gangbare eisen van duurzaamheid, doelmatigheid en effectiviteit en moeten passen binnen de afspraken die in december 2001 en maart 2002 zijn gemaakt over de samenwerkingsprogramma's. Er is sprake van een te lange keten van projectbeoordeling zoals ook de werkgroep Wijers heeft geconstateerd. Ook is de doorlooptijd van goedgekeurde projecten vaak langer dan voorzien doordat zich in de uitvoering problemen voordoen met het vinden van deskundig personeel, passende accommodatie, tegenvallende aanbestedingen etc. Een andere factor die bij onderbesteding een rol speelt is de koersproblematiek.

De oprichting van een Ontwikkelingsfonds biedt een groot deel van de oplossing voor de problematiek van de onderbesteding. Het traject van projectgoedkeuring wordt aanzienlijk verkleind en het geld mag in twee jaar worden besteed. Zoals u weet ben ik dan ook een voorstander van spoedige oprichting van het fonds en heb ik daartoe concrete voorstellen gedaan aan de Antilliaanse regering.

3. Rapportage betreffende belangrijke thema's aangaande de Nederlandse Antillen en Aruba

Overheidsfinanciën Nederlandse Antillen

Tijdens mijn gesprek met minister De Lannooy op 30 september jl., bleek dat de Antilliaanse regering nog geen concreet plan heeft uitgevoerd om het zeer forse begrotingstekort terug te dringen. Net als in Nederland moeten er forse bezuinigingsmaatregelen worden doorgevoerd. Ook is het essentieel dat de Antilliaanse regering structurele hervormingen doorvoert om de economische groei te bevorderen. Minister De Lannooy heeft mij een overzicht van te nemen maatregelen in het vooruitzicht gesteld.

Overheidsfinanciën Aruba

Op Aruba lijkt de economie dankzij de groei van het toerisme weer iets aan te trekken en verwacht de Arubaanse regering dit jaar weer economische groei te kunnen registreren. Naar verwachting zullen de belastinginkomsten stijgen als gevolg hiervan, maar ook als gevolg van een terughoudend beleid ten aanzien van belastingvrijstellingen (*tax holidays*). Het tekort bij de Algemene Ziektekostenverzekering zal echter ook dit jaar weer zeer groot zijn. Inkomensverhogende en vooral ook uitgavenverlagende maatregelen zijn dus geboden. De Arubaanse regering streeft naar begrotingsevenwicht in 2007. In februari 2004 zal door Aruba in de Ministerraad van het Koninkrijk worden gerapporteerd over de genomen maatregelen en de bereikte resultaten.

Ik zal minister Swaen tijdens zijn aanstaande bezoek aan Nederland vragen welke maatregelen Aruba inmiddels heeft genomen om het begrotingstekort terug te dringen en de toename van schulden te verminderen.

Integratie van Antilliaanse jongeren in Nederland

De Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie is eerst verantwoordelijke bewindspersoon voor de integratie van Antilliaanse jongeren in Nederland. Zij heeft het initiatief genomen voor een overleg met de meest betrokken bewindsliden en voor een overleg met de Antillianengemeenten op 6 oktober jl. waarbij ik aanwezig was. Tijdens deze overleggen heeft zij aangekondigd dat zij voor het eind van dit jaar een actieplan Antilliaanse jongeren zal uitbrengen. In dit plan zullen ook de mogelijkheden van toelatingscriteria en -regelingen en overige migratiebepalende maatregelen aan de orde worden gesteld.

Rechtshandhaving

In dezelfde week dat de Contactplanbijeenkomst plaatsvond is door de ministers van Justitie van de drie landen en ondergetekende overlegd. In algemene zin is tijdens dit overleg gesproken over de intensivering en de structurering van de samenwerking tussen de landen op het gebied van de rechtshandhaving. Afgesproken is om hierover in het volgende tripartiete overleg – dat begin januari 2004 zal plaatsvinden – nadere afspraken te maken. Tijdens het overleg is voorts een aantal concrete onderwerpen aan de orde geweest, zoals de programma's rechtshandhaving, de aanpak

drugskoeriers en de ontwikkeling van het Recherchesamenwerkingsteam (RST). De minister van Justitie van de Nederlands Antillen heeft tijdens het overleg bevestigd dat pre boarding checks uitgevoerd zullen worden door herinvoering van de zogenaamde uitklaring. Hij heeft aangegeven dat personeel hiervoor thans wordt opgeleid. Nederland zal worden geïnformeerd over de precieze datum van ingang van de herinvoering van de uitklaring. Hiermee moet worden voorkomen dat Antilliaanse minderjarigen naar Nederland kunnen migreren zonder dat toezicht op hen is geregeld. Met de landen zijn voorts de thema's (grensoverschrijdende criminaliteit, grensbewaking en terrorisme) vastgesteld die de inhoudelijke uitgangspunten zullen vormen voor de programma's. En marge van het overleg is met Aruba een protocol voor het programma rechtshandhaving afgesloten.

Ten overvloede is in het overleg vastgesteld dat met ingang van 2004 financiering van projecten slechts plaatsvindt binnen de kaders van de programma's rechtshandhaving.

Ten slotte is in het tripartiete overleg gesproken over het RST. Alledrie de landen hechten aan het RST als belangrijke schakel bij de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit. Uitgebreid is ook stilgestaan bij de organisatie van de topstructuur van het RST. Vastgesteld is dat kwaliteit het doorslaggevende criterium is voor de benoeming in de leiding. In het verlengde van deze discussie is het profiel en de benoemingsprocedure voor de teamchef RST vastgesteld, zodat per januari 2004 een nieuwe teamchef benoemd kan worden.

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties,
Th. C. de Graaf

Den Haag, 27 augustus 2003

De vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken heeft kennisgenomen van uw brief van 18 juni 2003 over de informatievoorziening aan de commissie in de vorm van een rapportage.

Zij blijft desondanks van oordeel dat zij met een grotere regelmaat dan tot nu toe wil worden geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen op de Nederlandse Antillen en Aruba.

Zij denkt daarbij aan berichtgeving over vaste thema's zoals de overheidsfinanciën, de integratie van Antilliaanse jongeren in Nederland, rechtshandhaving, kustwacht, bestuursstructuur en armoedebestrijding, die om de zes weken aan de Kamer zou moeten worden gezonden.

De eerste rapportage zou dan voor de a.s. Contactplanbijeenkomst van 22 tot en met 26 september a.s. de Kamer moeten worden aangeboden; de tweede direct na het herfstreces.

De commissie is van oordeel dat de huidige politieke ontwikkelingen op de Nederlandse Antillen een dergelijke regelmatige informatie rechtvaardigen.

De griffier van de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken,
De Gier